

ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
FACTORS ON SUPPORTING THE DUAL VOCATIONAL TRAINING (DVT)
SYSTEM IN VOCATIONAL INSTITUTES UNDER VOCATIONAL
EDUCATION INSTITUTE CENTRAL 4, THE OFFICE OF
VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

คมสัน รักษ์กุล/KHOMSAN RUKKUSON¹
ธีรวุธ ธาดาตันติโชค/THEERAWOOT THADATONTICHOK²
โยธิน ศรีโสภา/YOTHIN SRISOPA³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 2) เปรียบเทียบปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและประเภทสถานศึกษาอาชีวศึกษา และ 3) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 257 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ และด้านคุณลักษณะผู้เรียน ตามลำดับ

¹ นักศึกษาหลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. , อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. , อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา อาชีวศึกษา เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา อาชีวศึกษา และการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ และประเภทของสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนด บทบาทของผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน ให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มากขึ้น โดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ใช้เกณฑ์การประเมินผลการเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาและสถานประกอบการ จัดทำหลักสูตรให้เป็น หลักสูตรฐานสมรรถนะ คุณลักษณะผู้เรียนต้องมีทักษะวิชาชีพในสาขาที่เรียน มีความรับผิดชอบ ชัยน ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตบริการ

คำสำคัญ: อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การอาชีวศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study the levels of factors on supporting the Dual Vocational Training (DVT) system; 2) compare the factors on supporting the Dual Vocational Training (DVT) system as classified by personal factors and type of vocational institutes; and 3) recommend guidelines for developing dual vocational Training (DVT) system of vocational institutes. The sample group was 257 vocational institutes administrators and teachers as distributed by type of vocational institutes, derived by proportional stratified random sampling. The research instrument used for collecting data was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics employed for data analysis comprised percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance and content analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the levels of factors on supporting this DVT system were at a high level. Considering each aspect, management of the Dual Vocational Training (DVT) system was at the highest level, followed by operations between the vocational institutes and the apprenticeship training organizations and students characteristics respectively.

2. The administrators and teachers with differences in position, highest educational level, work experience in vocational institutes, and performance related to Dual Vocational training system difficulty supported the Dual vocational training (DVT) system with the statistical significance at .05.

However, there was no statistical difference among these with differences in gender and vocational institute types.

3. Guideline for development of Dual Vocational Training (DVT) system consists of five main components; the clear determination of the stakeholders roles stakeholders; the emphasis of the Dual Vocational Training (DVT) as a national agenda; the application of evaluation criteria with covered knowledge, skills and desirable characteristics of vocational institutes and the apprenticeship training organizations; the development of vocational competency-based curriculum; and the training of students to develop vocational skills and work ethics.

Keywords: dual vocational training, vocational educational, vocational education institutes

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นการสร้างคนเพื่อสร้างความเจริญให้กับประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่การผลิตในภาคอุตสาหกรรมบริการและการเกษตรที่ทันสมัย ขณะเดียวกันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยสาเหตุหลักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร และความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการกำลังคนและการผลิตกำลังคนของประเทศ ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาในขณะที่ยังมีแรงงานล้นตลาด ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับสถาบันการศึกษา และภาคเอกชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วนจึงจำเป็นต้องใช้กำลังคนหรือแรงงานที่ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี ดังนั้นการจัดการศึกษาด้านอาชีวะ เป็นการส่งเสริมและฝึกฝนให้คนออกไปประกอบอาชีพ ตามความถนัดและความสามารถที่แต่ละคนมีอยู่ การอาชีวศึกษาจึงเป็นการใช้พื้นฐานวิชาชีพที่ประกอบไปด้วยการใช้ความรู้และความชำนาญ ในอันที่จะก่อประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งรู้จักนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ภายใต้ความเป็นโลกาภิวัตน์ การที่ประเทศไทยจะแข่งขันกับประเทศอื่น

ได้นั้น สังคมการอาชีวศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำประเทศไทย เข้าสู่การแข่งขันในโลกแห่งฐานความรู้

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 หมวด 2 มาตรา 12 กล่าวว่า เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะด้าน หากสถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งใดมีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์เฉพาะด้านในสาขาวิชาชีพให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาอาชีวศึกษานั้นเพื่อให้สามารถจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง และได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้แบ่งการจัดการอาชีวศึกษา โดยมีสถานศึกษาในสังกัด 421 แห่งทั่วประเทศ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพพระระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ แบ่งประเภทได้ดังนี้ 1) วิทยาลัยเทคนิค 114 แห่ง 2) วิทยาลัยการอาชีพ 142 แห่ง 3) วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 3 แห่ง 4) วิทยาลัยพณิชยการ 5 แห่ง 5) วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 2 แห่ง 6) วิทยาลัยสารพัดช่าง 52 แห่ง 7) วิทยาลัยอาชีวศึกษา 39 แห่ง 8) วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 13 แห่ง 9) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 43 แห่ง 10) กาญจนภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง 1 แห่ง 11) วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ 3 แห่ง 12) วิทยาลัยประมง 4 แห่ง 13) สถาบันการอาชีวศึกษา 23 แห่ง (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 7) มาตรา 20 กำหนดให้การอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพดำเนินการจัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 กำหนดให้จัดได้ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลักโดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล ที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน ซึ่งสถานศึกษา

อาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551: 3-5) เน้นการปฏิรูปการศึกษาทั้งด้านการบริหาร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รวมทั้งการปฏิรูปการเรียนรู้อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและภาคอุตสาหกรรม

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี คือ การจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถาบันหรือสถานศึกษากับสถานประกอบการในเรื่อง การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดการฝึกอาชีพและการวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งเรียนในสถานศึกษาหรือสถาบัน และอีกส่วนหนึ่งเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกช่างฝีมือที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และประหยัดงบประมาณของรัฐบาล การศึกษาทวิภาคีเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 และต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้ดำเนินการพัฒนาเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระบบทวิภาคี เป็นการจัดการอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือกับสถานประกอบการกำหนดให้จัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริงสามารถนำรายวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียนเพื่อให้เกิดความรู้จริงจากการปฏิบัติงาน (on the job training) สถานศึกษาจัดแผนการเรียน โดยนำรายวิชาชีพหรือบูรณาการ รายวิชาชีพ ร่วมกับสถานประกอบการนำไปฝึกงานในสถานประกอบการ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาถือว่าเป็นการจัดการศึกษาตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แม้จะยังไม่เป็นที่นิยมมากนักจากผู้เรียน เนื่องจากประชาชนและผู้ปกครองมีค่านิยมเชิงลบต่อสถาบันอาชีวศึกษา ว่าเป็นสถานศึกษาของผู้ใช้แรงงานและมีรายได้ต่ำ อีกทั้งการขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้นักเรียนและผู้ปกครองขาดความเข้าใจและไม่มี ความเชื่อมั่นในระบบการศึกษา ตลอดจนความก้าวหน้าในเส้นทางสายอาชีพ (วีรวัดณ์ วงษ์ดนตรี, 2552: 111-112) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาของการจัดการอาชีวศึกษาในระดับองค์กรอีก ได้แก่ ปัญหาด้านความพร้อมของสถานศึกษาและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนและประเมินผล ครูขาดการถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่แก่นักเรียน ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัย กับสถานประกอบการ ปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาบุคลากรและ นิเทศติดตามผล จำนวนของเครื่องมือ อุปกรณ์ในสถานศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอ และไม่ทันสมัย ปัญหาด้านสถานประกอบการ ถึงแม้ว่าสถานประกอบการส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ในการเปิดสอนหลักสูตรทวิภาคีและมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีความทันสมัย แต่ยังพบปัญหาการที่ ครูฝึกไม่เข้าใจในนโยบายการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการนิเทศ

และขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ไม่มีเวลาสอนงาน จำนวนครูฝึกในสถานประกอบการมีไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาด้านนักเรียน เนื่องจากนักเรียนขาดความเข้าใจและวุฒิภาวะในการปรับตัวให้เข้ากับการศึกษาระบบทวิภาคีที่ต้องเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ นักเรียนส่วนหนึ่งรู้สึกว่ภาคปฏิบัติมีความซ้ำซากจำเจ และหลักสูตรมุ่งเน้นการปฏิบัติมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตน ทำให้เกิดปัญหาการลาออกกลางคัน และสร้างความเบื่อหน่ายให้กับสถานประกอบการ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550: 15-18; วิสิทธิ์ งามเลิศชัย, 2551: 6-7; ปาริฉัตร จันโทริ, 2555: 29-37; ธาณินทร์ ศรีชมภู, 2557: 124-130)

การจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา ภายใต้สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ที่พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 บัญญัติให้มีการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดใกล้เคียง จัดตั้งเป็นสถาบันการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือ และเพิ่มศักยภาพความพร้อมของการจัดการอาชีวศึกษา โดยที่สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 จะประกอบด้วยวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาบุรี วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ราชบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนาบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี และวิทยาลัยการอาชีพกาญจนาบุรี รวมทั้งสิ้น 9 สถานศึกษา ผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงปัจจัยสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปช่วยส่งเสริมให้การบริหารการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ประสบความสำเร็จหรือทราบถึงปัญหาของการบริหารการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถาบันฯ นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงเพื่อการผลิตกำลังคนในระดับกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือและช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยีให้สนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมในท้องถิ่น การประกอบอาชีพอิสระ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันเป็นการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและประเภทสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ที่มีสถานภาพส่วนบุคคล และประเภทสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2557 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาบุรี วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ราชบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี และวิทยาลัยการอาชีพกาญจนบุรี จำนวนทั้งหมด 1,276 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในปีการศึกษา 2557 ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนตามประเภทสถานศึกษา ได้จำนวน 257 คน จากการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610 อ้างถึงใน สุวิมล ตีรกันันท์, 2551: 179)

2. ตัวแปรการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขั้นสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และประเภทของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ประกอบด้วย การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ นโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การวัดและประเมินผล หลักสูตร และลักษณะผู้เรียน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกเป็น เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และประเภทสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 จำแนกตามตัวแปร สร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ที่เก็บจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ในปีการศึกษา 2557 โดยผู้วิจัยดำเนินการส่ง และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง จากแบบสอบถาม จำนวน 297 ฉบับ ที่ได้รับกลับคืนมาเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 257 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.53

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยค่าสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกเป็น เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา ที่มีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และประเภทสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ใช้การคำนวณหาค่าร้อยละ (percentage)
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) มี 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่า

ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยรวมรายด้าน และรายข้อจำแนกตามตัวแปรตาม นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม และประเภทของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และการทดสอบระหว่างคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

4. แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ($\bar{x} = 4.22$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 4.12$) ส่วนด้านความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ($\bar{x} = 4.05$) อยู่ในระดับสุดท้าย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

(n = 257)

ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	4.22	0.47	มาก	1
2. ด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ อย่างเป็นระบบ	4.12	0.48	มาก	2
3. ด้านนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	4.07	0.50	มาก	6
4. ด้านความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	4.05	0.53	มาก	7
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.09	0.50	มาก	5
6. ด้านหลักสูตร	4.10	0.47	มาก	4
7. ด้านคุณลักษณะผู้เรียน	4.11	0.49	มาก	3
รวม	4.09	0.44	มาก	

2. เปรียบเทียบระดับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลและประเภทของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน พบว่า

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่มีระดับการศึกษาขั้นสูงสุดต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การอาชีวศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านคุณลักษณะผู้เรียน ส่วนด้านนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และด้านความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่าไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และด้านนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ส่วนด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ด้านความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านคุณลักษณะผู้เรียนไม่แตกต่างกัน

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่มีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ ด้านนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ส่วนด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการวัดและประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านคุณลักษณะผู้เรียนไม่แตกต่างกัน

2.6 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่อยู่ในประเภทสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า

3.1 ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ควรกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ชัดเจน การกำหนดให้มีมาตรฐานด้านการบริหารจัดการทักษะวิชาชีพของบุคลากรยังน้อย เนื่องจากเป็นบุคลากรรุ่นใหม่เป็นส่วนใหญ่ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์เพื่อการสนับสนุนการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพิ่มขึ้น การสร้างและพัฒนาระบบเครือข่ายอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ เอกสารด้านการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพิ่มสิทธิประโยชน์แก่ครูผู้สอน ครูฝึก นักศึกษา และสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3.2 ด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ พบว่า ควรให้ความสำคัญกับสถานประกอบการ องค์กร หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จัดระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอ มีการสรุปผลการดำเนินงานให้ทุกฝ่ายได้รับทราบและการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ

3.3 ด้านนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และพันธกิจให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้เต็มประสิทธิภาพ การพัฒนากำลังคน แรงงานระดับฝีมือ เทคนิค และระดับเทคโนโลยีต้องมีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน เพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้สถานประกอบการ องค์กรภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมสนับสนุน ส่งเสริม สร้างกำลังแรงงานคนด้วยระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.4 ด้านความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า ควรให้ผู้บริหาร หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี บุคลากรของสถานประกอบการ หรือบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเต็มประสิทธิภาพตามนโยบายที่กำหนด มีการกำหนดความร่วมมือ การทำบันทึกข้อตกลงที่เกิดประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

3.5 ด้านการวัดวัดและประเมินผล พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผล การเรียนของนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการรายงานผลความก้าวหน้า มีการประเมินผลการฝึกงานเป็นระยะ ๆ มีการติดตามอย่างสม่ำเสมอ

3.6 ด้านหลักสูตร พบว่า ควรให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะให้การเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หลักสูตรมีความยืดหยุ่น หลากหลายเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน การบริหารจัดการหลักสูตรควรมีความเหมาะสมกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้สามารถผลิตนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามความต้องการใช้งานให้สถานประกอบการเป็นผู้รับนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเข้าฝึกงานตามสาขาวิชาชีพ

3.7 ด้านคุณลักษณะผู้เรียน พบว่า นักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต้องมีทักษะวิชาชีพ ที่ตนเรียนเป็นที่ยอมรับและต้องการของสถานประกอบการ มีความรับผิดชอบ ขยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีจิตสาธารณะ มีจิตบริการ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ประยุกต์หรือดัดแปลงไปใช้ในการทำงานได้ มีความอดทน และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาระดับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ และด้านคุณลักษณะผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ ศรีตระกูล (2540: 137) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่เข้าร่วมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาวิชาช่างยนต์กับวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลวิจัยพบว่า การดำเนินการมีระดับความคิดเห็นที่ประเมินอยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด เนื่องจากสถานประกอบการได้ประโยชน์จากการฝึกอาชีพของนักศึกษาระบบทวิภาคี สถานประกอบการ ได้มีการแนะนำความรู้เบื้องต้นก่อนการฝึกอาชีพให้กับนักศึกษา และฝึกอาชีพให้กับนักศึกษาระบบทวิภาคีได้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาช่างยนต์ ส่วนเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ แต่อยู่ในเกณฑ์ระดับปฏิบัติมาก คือ การประสานสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสถานประกอบการระหว่างที่ส่งนักศึกษาเข้าฝึกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมงกุล ราชบุตร (2550: 99-101) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้จัดการสถานประกอบการ ช่างผู้ควบคุมการฝึก และนักศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ประเภทช่างอุตสาหกรรม ที่มีระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านการนิเทศและติดตามผล ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการประชาสัมพันธ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนการสอนและอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการดำเนินโครงการ และด้านหลักสูตร ทั้งนี้ ด้านบุคลากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการมีความเข้าใจในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ครูในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาทั้งความรู้และเจตคติ ต่อการดำเนินงานทวิภาคี ด้านการนิเทศและติดตามผล ได้แก่ หลังจากจบหลักสูตรแล้วนักศึกษามีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ สุขไชยะ (2543: 92-93) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่สถานประกอบการ

ต้องการด้านคุณธรรมจริยธรรม คือความซื่อสัตย์สุจริต และพบว่าปัญหาหลักของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ คือ การขาดคนดีและคนเก่ง ดังนั้น การพัฒนาคนจึงต้องหันมาพัฒนาความรู้คุณธรรม เพื่อให้สังคมไทยมีคนดีและคนเก่งเพิ่มขึ้น และธนวิกร สว่างศรี (2551: 74-76) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการตามโครงการทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 พบว่า ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการตามโครงการทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 มี 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารที่ต้องมีการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานอยู่เสมอ ด้านครูผู้สอนที่ต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ด้านนักเรียนที่ผู้เรียนเห็นว่าการเรียนในระบบทวิภาคีมีประโยชน์ต่อโรงงานอุตสาหกรรม ด้านสถานประกอบการโดยการที่สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้ควบคุมการฝึกเพื่อคอยให้คำปรึกษาแก่นักเรียนทั้งด้านการเรียนและส่วนตัว ด้านชุมชนที่ให้โอกาสผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทรัพยากรหรือพัฒนาการศึกษาและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องคอยดูแลอาคารเรียนและอาคารฝึกงานให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้ประโยชน์เสมอ และสอดคล้องกับไข่มุก เสาวจันทร์ (2543: 2) เห็นว่า การอาชีวศึกษาของประเทศจะจัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการเข้ามาช่วยฝึกปฏิบัติโดยจัดระบบทวิภาคี และต้องจัดตามสภาพเป็นจริงในสถานประกอบการหรือจัดสถานศึกษาให้ใกล้เคียงสถานประกอบการ ในรูปแบบหลากหลายและฝึกทักษะวิชาชีพเฉพาะทาง โดยเน้นให้ฝึกทักษะพื้นฐาน ทักษะวิชาชีพ อาศัยกลไกตลาดเป็นตัวกำหนดการผลิตในอนาคต โดยคาดคะเนจำนวนผู้สำเร็จอาชีวศึกษาให้พอ กับความต้องการ

2. ผลเปรียบเทียบปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และประเภทสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีเพศ ประเภทสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งเพศชาย เพศหญิง ที่มีประเภทสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเหมือนกัน สอดคล้องกับสมนึก สุระกุล (2549: 63) ได้ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นหัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นเจ้าหน้าที่งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับผู้อำนวยการกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นผู้บริหาร และผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นหัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับผู้อำนวยการกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อผู้เกี่ยวข้องจะได้นำไปดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาควรมีแนวทางการสร้างระบบเครือข่ายอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้บริหารต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา โดยกำหนดนโยบายรับนักเรียนนักศึกษา เป็นปกติทุกปีอย่างต่อเนื่อง และมีทุนการศึกษาให้นักศึกษาขณะเรียน หรือมีรายได้ระหว่างเรียน

1.2 ด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรพัฒนาให้สถานประกอบการ หน่วยงาน องค์การภาครัฐ และเอกชนที่ร่วมมือจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีมาตรฐานด้านการบริหารจัดการ ทักษะวิชาชีพ ของบุคลากร เครื่องจักรเครื่องมือที่มีความทันสมัย สถานประกอบการมีการแต่งตั้งบุคลากร เพื่อทำหน้าที่ผู้ประสานงานครูฝึกไว้โดยเฉพาะอย่างชัดเจน แต่งตั้งครูฝึกและครูนิเทศ ที่มีประสบการณ์ มีคุณธรรม มีความรู้และทักษะ ให้คำปรึกษาแนะนำ เมื่อพบปัญหาสามารถเป็นที่พึ่งได้

1.3 ด้านคุณลักษณะผู้เรียน ควรพัฒนาและปลูกฝังนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้มีทักษะวิชาชีพ ความรับผิดชอบ ชยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้พอควร มีจิตสาธารณะ มีจิตบริการ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมพอควร มีความสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ประยุกต์หรือดัดแปลงไปใช้ในการทำงานได้ และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.4 ด้านหลักสูตร สถานศึกษาอาชีวศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือกับสถานประกอบการในการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสถานประกอบการ หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน สามารถผลิตนักเรียนนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน หรือสถานประกอบการ และการบริหารจัดการ หลักสูตรต้องเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ

1.5 ด้านการวัดและประเมินผล ควรจัดให้สถานศึกษาและสถานประกอบการดำเนินการ ประชุมเพื่อประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานร่วมกันทุกภาคเรียน และสถานศึกษาต้องติดตามประเมินผล ระหว่างการปฏิบัติงานของนักเรียน นักศึกษาในสถานประกอบการอย่างสม่ำเสมอ และมีการประเมิน มาตรฐานวิชาชีพ นักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีก่อนสำเร็จการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ

2.3 ควรมีการศึกษาการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มีผลมาจาก การวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามปลายเปิดของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา อาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4

เอกสารอ้างอิง

- ไข่มุก เสาวจันทร์. (2543). **ปัจจัยในการเลือกเรียนอาชีวศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดปทุมธานี**. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ธนวิกร สว่างศรี. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการตามโครงการทวิภาคี ของ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธานินทร์ ศรีชมภู. (2557, กรกฎาคม-กันยายน). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. **วารสาร ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 16 (3), 124-130.
- นิพนธ์ สุขไชยะ. (2543). **คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทช่างอุตสาหกรรม ตามความต้องการของสถานประกอบการในเขต การศึกษา 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **วิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาริฉัตร จันโทริ. (2555). **การศึกษาระบบทวิภาคี ทางออกของปัญหาแรงงานไทย**. **วารสาร บริหารธุรกิจ**, 35 (135), 29-39.
- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา. (2551). **ราชกิจจานุเบกษา** (เล่มที่ 125). ตอนที่ 43 ก (5 มีนาคม).

- มงคล ราชบุตร. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทช่าง อุตสาหกรรมของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** เล่มที่ 116 ตอนที่ 74ก. 19 สิงหาคม.
- _____. **พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551.** เล่มที่ 125 ตอนที่ 43ก. 5 มีนาคม.
- วรวิทย์ ศรีตระกุล. (2540). **ความเห็นของสถานประกอบการที่เข้าร่วมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาวิชาช่างยนต์กับวิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง.
- วิสิทธิ์ งามเลิศชัย. (2551). **การดำเนินงานจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนปัญญาภิวัฒน์เทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี**
- วีรวัฒน์ วงษ์ดนตรี. (2552). **แนวทางการดำเนินการด้านการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อการประกอบอาชีพและเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักงานการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคคุณภาพการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิมล ทิรกานันท์. (2551). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 7).** กรุงเทพฯ: ก พลพิมพ์.
- สมนึก สุระกุล. (2549). **การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.